эз. татар

17553

зала 7 / 36
шкафъ
полка 6 № 445.

الموافقات

مقدمه‌سی

[Предисловие к книге И. М. Шатыби "Аль-Муафакат"]

موسی جارالله

بیگییف.

ناشری:

صباح کتبخانه‌سی

КАЗАНЬ.
Типо-литографія Императорскаго Университета
1909.

Из фондов Российской национальной библиотеки

Татар.
3-8415

"الموافقات„ نشرینه عائد

بر ایکی سوز

علوم اسلامیه تاریخنه امعان کوزیله بی طرف اولارق نظر ایدر انسان، اهل اجتهادڭ اجتهادلرینه هرنه قدر تحسین ایده‌جك اولور ایسه‌ده، اهل تألیفڭ علوم شرعیه‌یی تألیف بابنده اتخاذ ایتمش اصوللرینه تماماً رضا یوزی کوستره‌مز.

بن بو راده لغت عربڭ فنون ادبیه‌سندن، قرآن کریمڭ‌ده علوم ادائیه‌سندن بحث ایتمه‌یوب، تفسیر، حدیث، فقه، اصول کبی اسلامیتڭ یالگز علوم شرعیه‌سنه دائر فکرمی بر ایکی جمله ایله عرض ایدرم:

عالم اسلامیت‌ده علمای اسلامڭ قلملریله تألیف اولنمش تفاسیر غایت چوقدر. لکن عموماً او تفسیرلرڭ هر بری همتلرینی یالگز یا عربیت یا روایت جهتلرینه حصر ایدوب، «نوع بشرڭ حیات مدنیه‌سنده رهبر» اولمق صفتیله سمادن اینمش قرآن کریمڭ علمی هم حیوی جهتلرینه همت صرف ایتمش هیچ بر تفسیر یوقدر. طبری، کشاف، بیضاوی، رازی کبی عالم اسلامیت‌ده اڭ معتبر اڭ علمی تفسیرلرڭ مندرجاتی بنم دعوامی اثبات ایده بیلور.

بن شو سوزمی مفسرلره طعن ایچون دگل، «ما فرطنا فی الکتاب من شیء» کبی صفتلرله توصیف اولنمش قرآن کریمڭ اتساعنه خلل ویره‌مك ایچون دائماً دعوی ایدرم. شو دعوامی اثبات ایچون‌ده، عالم طبیعت‌دن حکایت ایتمش لکن همان حل اولنمامش یوزلرچه آیتلری

شاهد کبی کوستره بیلورم. طبیعت‌دن بحث ایدن آیتلری ذکر ایتمگه حاجتمی وار، احکام فقهیه‌یه دائر آیتلرك اکثری‌ده تفسیرلرك هیچ برنده کما ینبغی تماميله حل اولنمامش.

عربیتی هم‌ده معنانك سهولتی جهتیله وضوح درجه‌سنده اولان آیتلرك تفسیرنده قرارسز اختلاف بنم شو سوزمه بر شاهد کبی اولمایورمی؟

ربا کبی اقتصادی مسئله‌لره، شوری هم اداره کبی سیاسی مسئله‌لره، تحریم خمر کبی حیات انسانیه سعادتنه هر جهتدن تعلقی وار مسئله‌لره، نکاح طلاق کبی عائله مسئله‌لرینه دائر آیتلرك تفسیرنده اهل تفسیرك صوك درجه قصوری بنم شو دعوامه قطعی بر برهان اولا بیلمه‌یورمی؟

مسائل اعتقادیه‌یه دلالتی احتمال آیتلره اهل کلامك ادبسزجه سنه هجوملری: اکثریاً بر آیته ایکی متناقض دعواره استدلاللری، «معدوم شی‌می؟» کبی بر پاره‌لك اهمیتی یوق مسئله‌لره صوك درجه تهالکله احتجاج ایدوب، «غایهٔ وجود نه‌در؟» کبی اڭ بیوك مسئله‌لره دلالتی احتمال آیتلرده وقورانه سکوتلری بنم شو دعوامی تأیید ایتمه‌یورمی؟

هیچ بر آدمه طعن قصدیله دگل، بالکز حقیقتی بولمق املیله، شمدی ملاحظه ایده‌یك: بزم تفسیرلر نیچون بویله اولمش؟

تفسیردن قالا، عالم اسلامیت‌ده اڭ معتبر اڭ اهمیتلی علم «علم حدیث» در. زیرا «علم حدیث» بر جهتدن قرآن کریمی بزه بیان ایدر، دیگر جهتدن سوزلری اشلری حکملریله حیاتك انتظامنه سعادتنه انسانلری ارشاد ایچون ارسال اولنمش رسول کریمك هر بر سوزینی همه اشلرینی بتون حکملرینی بزه نقل ایدر.

بویله اڭ اهمیتلی بر علم‌ده علمای اسلام نصل خدمت ایتمش؟ بوکاده حقیقت آرامق قصدیله بی طرف بر کوز ایله نظر ایده‌یك:

شبهه یوق، علمای اسلام احادیثك سندلرینه عاید جهتلرده غایت بیوك خدمتلر کوسترمشدر. یعنی روایتك کیفیتلرینه، راویلرك‌ده

Из фондов Российской национальной библиотеки

عدالت تقوى خصوصلرندن عبارت حاللرينه عائد جهتلرده صوڭ درجه اعتنا ايله، مساهلهسز اهتمام ايله بحث ايتمشدر.

شبهه يوق اهل حديث احاديثى طوپلامق حقنده قصور ايتمهمشدر. ثابت حديثلرى ضعيف يا موضوع حديثلردن تمييز ايتمك خصوصندهده مساهله كوسترمهمشدر. شو نقطهلردن نظر ايدن انسان اهل حديثڭ علم حديثده خدمتلرينه قناعت ايده بيلور. لكن احاديثڭ «حيات انسانيهده اهميتى، مسائل علميهده افادهسى» نقطهسندن نظر ايدن انسان اهل حديثڭ خدمتلرينه قناعت ايتمزسه حقى واردر. زيرا احاديث كتابلرينى باشدن اخيرلرينه قدر آقتاروب، ترجمهلرينى استدلاللرينى اهميت ميزانيله وزن ايدن آدم ينگل هم اهميتسز شيلرڭ هر برينى اوراده بولور، لكن بر قدر اهميتى وار مسئلهلر بولنورسهده غايت از بولنور، اما حيات اجتماعيه مسئلهلرينه اساس اولور قدر، يا خود افكار علميه ترقياتنه رهبرلك ايدر قدر اهميتلى هيچ بر مسئله احاديث كتابلرينڭ ترجمهلرنده بولنماز. البته بن شو عمومدن «كيف كان بدء الوحى؟» كبى ترجمهلرى، فضائل الاخلاق حديثلرنڭ بيان اولنمش شيلرى استثنا ايدرم.

صوڭ زمانلرده حديث كتابلرى تأليف ايدنلر دها زياده غلو ايتمشلر. ممكن قدر آرتق «استنباط» ايدهيم خولياسيله صوڭ زمان مؤلفلرى الڭ طفيف الڭ تافه شيلرىده احاديث نبويهدن استخراج ايده ويرمشلر. حديثڭ اهميتلى معنالرينى بيان صوڭنده اولسه يارارده ايدى. لكن صوڭ زمان مؤلفلرى حديثڭ اهميتلى معنالرندن سكوت ايدرلرده طفيف مسئلهلره غايت بيوك اعتنا ايله همت صرف ايدرلر.

هيچ بر آدمه قصور اسناد غرضيله دگل، بلكه بر حالڭ سببلرينى آرايوب بولمق اميديله ايندى فكر ايدهيك: بزم احاديث كتابلرى نيچون بويله اولمش؟

تفسير حديثدن صوڭ، علم فقه علوم شرعيه آراسنڭ اوچنچى رتبهدهدر.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

علم فقه آیات قرآنیه احادیث نبویه‌یه فرعیتی جهتندن اوچنچی رتبه‌ده ایسه‌ده، نوع بشرك حیاتنده اهمیتی جهتندن برنچی درجه‌ده‌در. زیرا:

قرآن کریم، اهل اسلامك دعواسی اعتقادی کبی، عموم انسانلر ایچون تا قیامت قالاچق بر کتاب مقدس سماوی ایسه، البته شبهه یوق، شو حقیقت یالگز علوم فقهیه کمالیله، فقه اسلامك‌ده حیات بشر نظامنه تماماً موافقتیله ثابت اولا بیلور. تعالیم اسلامك عالی تعلیم اولماز ایسه، فقه اسلام‌ده حیات انسانیه ایچون اك مکمل بر قانون عادل دگل ایسه، او وقت بزم شو اعتقادمز اساس‌سز بر ایماندن، دعوامزده قوری لافدن عبارت اولور قالور.

رسالت اسلامیه اساسی‌ده اعجازدر. لکن اعجاز البته قرآنك یالگز نظمیله دگل. حقیقت اعجاز قرآنك معناسیله‌در. اویله ایسه قرآن کریمك تعالیم عالیه‌سی، شریعت اسلامیه‌نك علوم فقهیه‌سی حیات بشر ایچون اك موافق اك مکمل قانون اولمق لازم اولور. بویله اولمازسه قرآن کریم‌ده من حیث المعنی اعجاز بولنه‌ماز.

لکن بزم کتب مذهبیه‌مزده تدوین اولنمش علوم فقهیه قرآن کریمه اعجاز ویره بیلور درجه‌ده مکملمیدر؟ تا قیامت عموم نوع بشر ایچون اك موافق قانون عادل اولا بیلور قدر واسع‌میدر؟ حیات بشرده هر کون هر عصر تصادف ایده بیله‌جك مشکلاتك حلی هم جوابی بزم کتب مذهبیه‌مزده بولنه بیلورمی؟

اسلامیته کاملاً محبتم هم اعتقادم اقتضاسیله، شو سؤاللرك هر برینه «یوق! اویله دگل.» دیمگه مجبورم. بن شو جوابی علوم فقهیه‌یه طعن غرضیله دگل، شریعت اسلامیه‌یه محبت اقتضاسیله سویله‌دم.

بزم علوم فقهیه‌ده عبادات قسمی بر قدر مکمل هم مفصل ایسه‌ده، معاملات قسمی، هم‌ده حقوق عمومیه، حقوق شخصیه قسملری، کذلك ادارهٔ دولت امورلرینه عائد جهتلر شو کونه قدر تدوین قیلنمش علوم

فقهیه‌مزده او قدر مکمل درجه‌ده دگلدر. یالکز بو قدرمی؟ بلکه کتب فقهیه‌لرڭ بعض بابارنده اجراسی ممکن اولمایوب ده خلاف عدالت اولان شیلرده واردر.

نیچون بزم علوم فقهیه‌مز بویله اولمش؟

بنم اعتقادمجه، البته هر مؤمنڭده اعتقادی اویله‌در، فقه اسلام حیات بشر ایچون اڭ موافق قانون، هم‌ده خالص عدالت اوزرینه تأسیس اولنمش اڭ مکمل حقوق اولمق لازم ایدی.

لکن نیچون بزم علوم فقهیه‌مز اویله اولمامش؟

بری برینه اصلیت فرعیت جهتلریله انتسابلری وار تفسیر حدیث فقه علملرینڭ شو حاللری نه‌دن ناشی ایمش؟

شبهه یوق اوقصورلار قرآن کریم سنت رسول کبی شریعتڭ اساسنده دگل. تماماً خارجی شیلرده‌در. هر مؤمن البته بویله اعتقاد ایدر.

اویله ایسه، اوقصورلار نره‌ده؟

بنم فکرمجه اوقصورلار شریعتڭ اساسی اولان قرآن کریمله سنت رسوله هم‌ده شو ایکی‌دن آلنمش شریعته نظرمزده‌در. باشقه بر عباره ایله تعبیر ایدرسه‌م. «اصول فقه» ده‌در:

اصول کتابلرنده تدوین اولنمش «اصول فقه» ادلهٔ شرعیه‌دن بحث ایدر ایکن، او بحثی ایکی اساس اوزرینه بنا ایدر: بری شارعٍ طرفندن تکلیف یا خود خطاب اساسی. ایکنچی‌سی امت طرفندن حرفیاً امتثال یا خود اجابت اساسی. شو ایکی اساس اعتباریله اصول فقه ایکی قسم‌دن: قسم الادله ایله قسم الاحکام عبارت اولور. قسم اوّل، اکثر مؤلفلرڭ عادتلرینه کوره دورت دلیلڭ: کتاب، سنت، اجماع، قیاسڭ احوالندن بحث ایدر. کتاب‌دن بحث اولنور ایکن، اساس بحث کتابڭ عربیتنه، یعنی — وضع، دلالت، استعمال، فهم جهتلریله — معنایی افاده‌سنه عائد اولور. بناءً علیه بحث کتاب نظمڭ دلالتنه معنالرڭ مفهومیتنه

متعلق مسئله‌لردن عبارت قالور. سنت نبویه‌دن بحث اولنور ایکن، عموماً مؤلفلرك عادتنه كوره، سنتك عربیتنه متعلق مسئله‌لر ذکر اولنماز. زیرا رکن کتاب‌ده سبقت ایتمش مسئله‌لرله استغنا حاصل اولمشدر. بوراده اساس بحث سنتك سندینه دائر اولور. احیاناً بوراده معارضه بحثلری‌ده ذکر اولنور. لکن معلومدر، بونکله سنتك دلالتنه اتساع کلمز. صوڭره اجماع‌دن بحث ایدرلر. اوراده اجماعك معناسی، حجیتی، درجه‌لری ذکر اولنور. اجماع، مسئله علمیه‌یی حل یا اثبات ایچون فی الحقیقه دلیل اولمایوب، بر حکمی بر مسئله‌یی تنفیذ ایچون یالکز بر طریق بر وسیله‌گنه ایسه‌ده، اهل اصول اجماعی بر دلیل کبی بلکه اڭ بیوك دلیل کبی تلقی ایدر. «اجماع» قانون وضع ایتمك مسئله‌لرنده غایت بیوك اهمیتی حائز اولا بیله‌جك اڭ بیوك برسند اولا بیلور ایسه‌ده، بزم اهل اصول اجماعك او جهتنه بر پاره‌لك یاخود لزومی قدر اهمیت ویرمه‌مش. بونکله حیات بشرك ترقیاتنه متناسباً شریعت اسلامیه اتساعنه بیوك بر سکته عارض اولمشدر. بیلڭ سنه مقدم بزم علوم فقهیه‌مز نصل ایسه، شو کون‌ده بیله هنوز او درجه‌ده قالمشدر.

اجماع‌دن صوڭ اصول کتاب‌لرنده قیاس بحثی کلور. کتاب یا سنت یا اجماع ایله ثابت بر حکمی دیگر محلله تعدیه ایتمك ایچون، قیاس بحثنده شرطلر ذکر اولنور. مذاهبك اختلافیله شرطلر، هم‌ده قیاسك حجیتنه نظرلر مختلف اولور. شارع طرفندن حکمك علتی ذکر اولنمامش ایسه، او وقت علة متعدیه‌یی بولا بیلمك غایت مشکل اولور. بولنورسه بیله، او بولنمش وصفڭ البته علیتنه دلیل بولا بیلمك کذلك کوچ قالور. یا خود علیتی احتمال شیلر متعدد اولوب، قیاس بزه اختلاف‌دن باشقه ثمره ویره‌مز. لاجل ذلك قیاسك حجه‌لکیله‌ده شریعت اسلامیه او قدر اتساع کسب ایده‌مز.

هرحال‌ده ادلهٔ شرعیه‌یه اصول فقهك نظری یا عربیت یا روایت

Из фондов Российской национальной библиотеки

جهتلرینڭ اوطرفنه کیدەمز. بنم گمانمچه اهل اجتهادڭ اجتهادی‌ده غالباً شو ایکی حد ایله محدود قالمش کبی‌در.

شویله بر اصول اوزرینه تفسیر، حدیث، فقه کبی الڭ بیوك علوم شرعیه‌مز تأسیس قیلنوب، شو اوچ علمڭ یوقاری‌ده بیان اولنمش قصورلری بنم گمانمچه یالگز شو جهتدن ناشی اولمشدر:

آیات قرانیه‌یی تفسیر ایدر ایکن، مفسرلر عموماً بر مسلکه سلوك ایدوب، همه تفسیرلرینی همه استدلاللرینی اصول کتابلرنده بیان اولنمش اصوللره بنا ایتمشلرده، قرآن کریمڭ معنالرینی عربیت هم روایت کبی ایکی محکم حد ایله تحدید ایدەرك، فکر هم عقل ایله بولنه بیله‌چك معنالری کلیاً اهمال ایتمشلر. حیات بشرده قانون اولاچق احکام شرعیه‌یه دلالت ایدر آیتلری تفسیرده یالگز عموم، خصوص، عباره، اشاره، محکم‌لك مجمل‌لك کبی نظمڭ اقسامنه اهمیت ویروب، او احکامڭ حیات بشرده اهمیتنه تأثیرینه او قدر اعتنا کوزیله باقمامشلار. شو حال شریعت اسلامیه‌نڭ جمودینه یعنی ترقی ایتمه‌یوب بر حال‌ده بقاسنه الڭ قوّتلی بر سبب اولمشدر.

اهل حدیث، اهل تفسیر کبی، استنباطلرینی استدلاللرینی اصول کتابلرنده بیان اولنمش اصول اوزرینه بنا ایدوب، احادیثڭ عربیتندن زیاده روایتی جهتنه اعتنا ایتمشلرده، انسانڭ حیاتنه قانون، عبادتنه طریق اولاچق الڭ مهم احکام شرعیه‌یه بر حدیثڭ مختلف روایتلرینی اساس ایتمشلر. بوراده بر طرفدن دلیل دگل شیلری دلیل ایتمك محذوری، ایکنچی طرفدن قانون کبی الڭ اساسلی شیلری اختلاف الفاظه تابع ایتمك مناسبتسزلگیده واردر. اوفاق شیلرڭ هر برینه متعدد حدیثلر حسابسز روایتلر ذکر ایدوب، اهمیتلی شیلرڭ اکثرینه برگنه حدیث اولسه‌ده ذکر ایتمه‌مشلر شو حال، شبهه یوق، ادلۀ شرعیه‌یه «طرز نظر» دن یا خود حیات انسانیه‌یه اهمیت ویرمه‌مك‌دن ناشیدر.

محدثلر حدیثلری، مفسرلر آیتلری بیان ایدر ایکن بیانلرینی دائماً کتب اصول‌ده ذکر اولنمش اصول اوزرینه بنا ایدوب، کتاب هم سنتڭ مقصدلرینه، قانون اولاچق شیلرڭ حیات انسانیه‌ده اهمیتنه لزومی قدر اعتبار ایتمه‌مشلر، زیرا التزام ایتدکلری اصولڭ دائره‌سی او قدر واسع دگلدر.

علوم فقهیه‌مزه کلنچه: بزم فقیهلر نظمڭ دلالتنه، نصل ایسه‌ده بر روایتڭ وجودینه اڭ زیاده اعتنا ایدوب احکام شرعیه‌یی شو ایکی اساسه بنا ایدرلر. بر روایت آرانوب بولنور ایسه، یا خود اصول کتابلرنده بیان اولنمش طریقلرڭ بریله تکلف یا تأویل ایله ایسه‌ده نظمڭ دلالتی گویا اثبات قیلنور ایسه، او وقت احکامڭ دیگر تفاصیلندن بحث ایتمزلر. مسائل حیویه‌لرڭ اکثری علمی جهتدن غایت قاراڭلق حالنده قالور. حیاتڭ انتظامنه، انسانلرڭ حاجات مدنیه‌سنه، تقریباً، بر پاره‌لك اهمیت ویرمزلر.

ربا فائض کبی همان هنوز حل اولنه‌مامش بیوك مسئله‌لر، متعه تحلیل کبی اسلامیت یوزینی تا ابد قیزارته بیله‌جك‌لکه‌لر، حیل شرعیه‌لر کبی هم اسلامیتی هم قانونی اڭ شنیع صورتده تحقیر ایده بیله‌جك شیلر بنم او سوزلرمی بر قدر تأیید ایتمه‌یورمی؟

اولور اولماز فرضیاتی صوڭ درجه نشاط ایله سرد ایدوب، هیئت اجتماعیه‌چه بر قدر یاڭ بیوك اهمیتی وار مسئله‌لرده تماماً سکوت ایدن، یا خود سویله‌یوب‌ده حل ایده‌مه‌ین کتب فقهیه عموماً بنم او سوزلرمه شاهد اولامایورمی؟

«مدنیت یولنه کیردم ایندی» دعواسنده اولان اسلام دولتلرندن هیچ بری نیچون شریعت اسلامیه قانونلریله اداره اولنه‌مایور؟

عمرلری بوینچه آیات قرآنیه احادیث نبویه اوقویوب، بش اون

Из фондов Российской национальной библиотеки

مجلد فتاوى كتابلرینی كوروب چیقمش فقیهلر ملت هم دولت اداره‌سیچون لازم اولاچق قانونلری اصلاحاتی نیچون حاضر ایده‌مه‌یورلر؟

شریعت اسلامیه‌یی آرقـایه براقوب‌ده ، یاوروپا قانونلرینه التجا ایتمك كبی رذالتی اسلام حكومتلری نصل تحمل ایدرلر؟ لسان حاللریله « او درجه موافق قـانونلر شریعت اسلامیه‌ده بولنمایـور! » دیمش اولمایورلارمی؟ اویله ایسه بزم علوم فقهیه‌مز نیچون اویله موافق قانونلری بزه حاضر ایتمه‌مش؟ نیچون ایتمه‌یور؟

گمان ایدرم شو كبی سؤاللرك هر بری بنم او دعوالرمی اثبات ایده بیلور.

بن او دعوالرمی خالص بر نیتله بیوك بر اعتمادله دعوی ایدرم. لكن، خدای بیلور، علوم اسلامیه‌یه طعن خیالیله دگل، بلكه شریعت اسلامیه‌یه اك بیوك بر محبتله اساسلی بر اعتقادله دعوی ایدرم. زیـرا بیلورم: بزم قرآن كریم هم مقدس هم معجز بر كتاب سماوی‌در. اعجازی ایسه، یالـگز نظمیله دگل، شبهه یوق، معناسیله‌در. اویله ایسه قرآن كریمك اعجازینه مناسب بر شریعت معجزه، یعنی عالم مدنیت‌ده مثلی بولنه‌ماز درجه‌ده اك مكمل بر شریعت یاخود قانون البته اسلامیت ایچون لازم ایدی. فقط، اك مكمل بر قانون اولمق صفتیله همه عالم مدنیت‌ده قبول اولنه بیلور علوم فقهیه نیچون عالم اسلامیت‌ده بولنمایور؟ بولنمق، شبهه یوق، لازم ایدی.

علوم شرعیه‌مزك، علی الخصوص علوم فقهیه‌مزك اوقصورلاری، بنم گمانمچه، ادلهٔ شرعیه ایله احكام شرعیه‌یه بزم نظرمزدن، یعنی اصول فقه‌دن ناشیدر: زیرا عالم اسلامیت‌ده شیوع بولمش كتب اصول عموماً یوقاریده بیان اولنمش اسلوب اوزرنده تألیف اولنوب، هیچ بری كتاب هم سنتك اك بیوك مقاصد تشریعیه‌لرینی نه اجمالاً نه تفصیلاً بیان ایتمه‌مش،

Из фондов Российской национальной библиотеки

شریعت ایله حیات انسانیه مناسبتلرینی، قیصه بر سوز ایله ایسه‌ده، کوسترمه‌مش، حیات انسانیه ارتفاقاتندن، عریض عمیق صورت‌ده دگل، مجمل صورت‌ده بیله بحث ایتمه‌مش. شو سببله اصول فقهنك دائره‌سی غایت طار اولمش، علوم فقهیه‌مز بیك سنه مقدم نصل ایسه، اویله قالمش.

علوم فقهیه‌مزی اسلامك علویتنه مناسب اڭ کامل اڭ واسع صورت‌ده تدوین ایتمك لزومنه قانع اولمش ایسه‌ك، یا خود اولاچق ایسه‌ك، او وقت بزه اڭ ابتدا ایکی شی لازمدر:

اوّلاً: باشلری علوم لازمه، فنون عصریه ایله طولو هم خالص حر فقیهلر.

ثانیاً: کتاب هم سنتڭ مقصد تشریعیلرینی، حیات بشرڭ هم ضروری هم تکمیلی ارتفاقلرینی، حقوقڭ منبعلرینی، نصوصڭ احکامه، مذهبله مقید دگل صورت‌ده، دلالتلرینی، امام ابو حنیفه امام مالك امام شافعی امام احمد کبی مجتهدلرڭ شریعت اسلامیه ایله حیات انسانیه‌یه نظرلرینی مکمل صورت‌ده بیان ایدر بر «اصول فقه»

شو ایکی شی، یعنی معلوماتلی خالص حر فقیهلر ایل درست معناسیله «اصول فقه» بزده بولنور ایسه، او وقت اسلامڭ اعجازینه مناسب بر شریعت معجزه یعنی عالم مدنیت‌ده مثلی بولنه‌ماز درجه‌ده اڭ مکمل بر قانون، شبهه، یوق بزده بولنور ایدی. او وقت بز قرآن کریمڭ اعجازینی عالم مدنیته اثبات ایده بیلور ایدك. اووقت اسلامیته ایمانمز، خوف ایمانی دگل، بصیرت ایمانی اولور ایدی.

تعصب ایده‌چك انسان انکار ایده بیلور ایسه‌ده، لکن انصاف ایدن انسان هیچ بر وقت انکار ایده‌مز: شوکونه قدر عالم اسلامیت‌ده مقبول اولا کلمش، توضیح، اصول پزدوی، فصول البدائع، التحریر، جمع الجوامع، المحصول، منهاج الوصول، المنتهی، تنقیح، مسلم الثبوت کبی کتب اصول یوقاریده بیان اولنمش مطلبلرمزڭ بیك‌دن برینه‌ده

Из фондов Российской национальной библиотеки

وفا ایدر درجه‌ده دگلدر. البته یالگز ابحاث لفظیه ایله اختلافات کلامیه‌دن عبارت اولان کتابلر درست معناسیله اصول اولاماز.

اڭ درست معناسیله «اصول فقه» اولا بیله‌چك بر کتاب ادبیات اسلامیه آراسنده وار ایسه، یالگز بر «الموافقات» در.

«الموافقات» کتاب هم سننڭ مقصد تشریعیلرینی اڭ واسع صورت‌ده بیان ایدر. انسانڭ ضروری هم تکمیلی حاجتلرینه اڭ دقیق صورت‌ده نظر ایدر. ادلهٔ شرعیه ایله حیات انسانڭ نسبتلرینی اڭ اساسلی طرزده تعیین ایدر. هر بر مسئله‌یی غایت حر صورتده محاکمه ایدوب، مطالعه ایدنلره یالگز عقل دائره‌سیله محدود اڭ حر بر نظر بخش ایدر.

بزم علوم فقهیه‌مز، علم تفسیرمز ایله علم حدیثمز اڭ بیوك کماللرینه ایریشه‌چکلر ایسه، البته یالگز شو طریقله شویله بر اصول ایله ایریشه‌چکلردر.

اشته شو بیوك مقصده بر آدیم آتمق یاخود بیوك بر قاپو آچمق املیله، روسیا علمالرینه‌ده طلبه‌لرینه‌ده اڭ درست معناسیله اصول فقه‌دن بر نمونه کوسترمك قصدیله، قازان‌ده «صباح» کتبخانه‌سی شو سنه «الموافقات» طبعنه شروع ایتدی.

الموافقات اندلس علماسندن الامام الحافظ ابراهیم بن موسی الشاطبی حضرتلرینڭ مثلی بولنماز بر کتابیدر. شو کوندن ٢٥ سنه مقدم ١٣٠٢ سنه‌ده تونس‌ده بر دفعه طبع اولنمش ایدی. فوق العاده بیوك بر اهتمامله طبع ایتمش‌لر ایسه‌ده کتاب‌ده بر قدر خطا قالمش ایدی.

شو دفعه بن کتابڭ تصحیحی جهتلرینی التزام ایدوب، خدایڭ اعانه‌سیله، اجتهادده اعتناده قصور کوسترمه‌یوب، اول‌ده قالمش خطالری‌ده تصحیح ایتدم. خدایڭ هدایتنه اعتماداً امید ایدرم که کتابڭ بر نقطه‌سنده بیله خطا قالمایه‌چق‌در.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

كتابڭ مطالعه‌سنه بر قدر سهولت ويرمك ايچون، جمله‌لری نقطه‌لر ايله فصل ايتدم. مناسب محللرده مستقل جمله‌لری دائماً سطرڭ اوّلندن ابتدا ايتدم. مسئله‌يـه تعلقی وار علمی شيلری احياناً حاشيه صورتنده تحت الخط يازدم.

دينی مدرسه‌لرمزده علوم دينيه درسلرينی درست صورت‌ده اصلاح ايتمك لازم ايسه، طلبه‌لرمزه ادراك ملكه‌سی، فكر قوه‌سی استقلال هم اجتهاد روحی ويره‌مز منار توضيح كبی كتابلر بدلنده «الموافقات» كبی اثڭ درست معناسيله اصول فقه بيان ايدر، هم‌ده طلبه‌لره اجتهاد ملكه‌سی استقلال روحی بخش ايدر، بر كتابی قبول ايتمك لازمدر. يوقسه، دينی مدرسه‌لرمزی اصلاح حركتلری بزه قناعت قيلور درجه‌ده ثمره ويره‌مز.

قازان ١٣٢٧ سنه ربيع نبوی ٢٣

موسی جارالله.

Из фондов Российской национальной библиотеки

مشتریلرمز دقتنه

قرآن کریم کالینکور طشده

بو سنه کتبخانه‌مز طرفندن باصدریلوب میدانغه قویلغان قرآن کریم، باصمه‌سی وطشی جهتندن، بو کونگه قدر نشر ایتولمکده بولغان قرآنلرغه قاراغانده کوب درجه آرتق وکوب درجه‌ده نفیس وماطوردر. طشی تمامیله، تورلی توسده‌گی شیگرینووی کالینکوردن بولوب، قوبمه توب ایله توبلانمش وتیره‌سی‌نه مورامورنی بیزه‌ك توشیریلوب، توبینه‌ده آلطون ایله زورایتوب «المصحف الشریف» دیه باصلمشدر. بو قرآن باصمه‌سینڭ آچقلغی وجثه‌سینڭ جیناقلغی، شولایوق توبینڭ طازا وماطورلغی جهتندن مکتبلر ایچون غایت موافق‌در. بهاسی شولوق عادی طشده‌گی قرآنلر قیمتنده بولوب، هیچ آرتقلغی یوقدر. دیسته‌له‌ب ٦ صومدر.

قرآن کریم کچوك قولده

بو کونده کتبخانه‌مز طرفندن مکتبلرگه مخصوص کچوك قولده قرآن باصدریلمقده‌در. بو قرآن استانبولنڭ عادی قرآنلری فورماتنده بولوب، یاخشی کاغدده، آچیق قزان حرفی (خاریطونف حرفی) ایله بولاچقدر. قریلری وطشی مزین بولوب، تمامیله کالینکور طشده، قوبمه توب ایله توبلانه‌چکدر. حقی اوّلده‌گی قرآنلرغه نسبتاً کوب آرزان بولوب، بو سنه کوزگه مکتبلر ایچون حاضر بوله‌چقدر.

Инв. № 26314

پارەلی قرآنلر

اوچەر پارەدن ۲۰ توبدە طارتماسی ایلە برابر بهاسی ۲ صوم ۵۰ تین
ایکیشەر » ۱۵ » » » ۳ » — »
برەر » ۳۰ » » » ۳ » ۵۰ »

هفتیك شریف

یاخشی کاغدە، آچق ایتوب باصلغان یوزلەب بهاسی ۷ صوم ۵۰ تین

حدیث کتابلری

عینی علی البخاری ۱۱ جلد اعلا مجلد بهاسی ۲۵ صوم ۵۰ تین
بخاری حرکەلی ۳ جلد » » ۱۲ » — »
مشکات شریف پیطربورغ باصمەسی » ۵ » — »
یكٔ بر حدیث ترجمەسی قالون کاغدە اعلی مجلد » ۳ » — »
» » » » عادی » » ۲ » ۵۰ »
» » » نچکە کاغدە اعلا » » ۲ » ۲۵ »
» » » » عادی » » ۲ » — »
مكٔ بر حدیث ترجمەسندن باشقە
صوكٔ صنف رشدی مکتبلر ایچون } » — » ۳۰ »
یوز بر حدیث ۱ نچی قسم ترجمەسی ایلە برابر » — » ۵ »
» » ۱-۲ نچی قسم برگە ترجمەسز » — » ۷ »

Из фондов Российской национальной библиотеки

Татар.
3I-8415

صباح

کتبخانه‌سی طرفندن نشر ایتلمش مکاتب رشدیه‌گه مخصوص درس کتابلری:

عقائد	۲ نچی قسم	طبع ثانی	بهاسی	۱۵	تین
مختصر تاریخ اسلام		« اوّل	«	۳۵	«
اصول هندسه	۱ نچی «	« «	«	۱۵	«
اصول حساب	۲ نچی «	« «	«	۲۵	«
ملك بر حدیث ترجمه‌سندن باشقه «		«	«	۳۵	«
یوز بر حدیث ۱ نچی قسم ترجمه‌سی ایله «		«	«	۵	«
« ۱-۲ نچی قسم برگه ترجمه‌سز «		«	«	۷	«
تاریخ صحیفه‌لری	۱ نچی «	«	«	۷	«
« «	۲ نچی «	«	«	۷	«

تیزدن چقاچق

تعلیم الصرف یعقوب خلیلی اثری

« النحو « « «

تاریخ طبیعی‌دن حیوانات سلطان رحمنقلی اثری.

تاریخ عمومی‌دن قرون اولی « «

جغرافیه عمومی ۱-۲ نچی قسملری.

حساب مسئله‌لری ۲-۳ نچی «

اصول هندسه ۲-۳ نچی «

17553
909

مراجعت ایچون آدرس:
Казань, „САБАХЪ“.

Из фондов Российской национальной библиотеки
1-1453918